

VIETINIŲ BIUDŽETŲ SUDARYMO TOBULINIMO KLAUSIMAI

V. MEIDŪNAS

Mūsų šalyje ekonomikos planavimo klausimams skiriamas nuolatinis dėmesys. Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Programoje pasakyta, kad „materialinės-techninės komunizmo bazės sukūrimas reikalauja nuolat tobulinti ūkinį vadovavimą ir planavimą“ [3].

Reikia taip pat tobulinti biudžetinio planavimo ir, atskirai paėmus, vietinių biudžetų sudarymo darbą. Dabartinė vietinių biudžetų sudarymo tvarka (nuo projektų sudarymo iki patvirtinimo vietinės Tarybos sesijoje) gana netobula.

Pirmiausia, vietinių biudžetų¹ sudarymo darbas labai ilgai tęsiasi. Naudojama biudžetinė dokumentacija yra didžiulės apimties, joje — daugybė smulkių apskaičiavimų. Todėl dabar vietinių finansų skyrių bei biudžetinių įstaigų ir ūkinių įmonių, taip pat Finansų ministerijos valdybų ir skyrių darbuotojai vietinių biudžetų sudarymui bereikalingai sugaišta daug brangaus laiko. Tai mažina finansų skyrių ir pirmiausia biudžeto sektoriaus (o iš dalies ir Finansų ministerijos) darbuotojų galimybes daugiau laiko skirti betarpiškai ekonominiam-kontroliniam darbui.

Rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų vietinių biudžetų sudarymo trukmę šio straipsnio autorius stebėjo keletą paskutinių metų. Prieita išvados, kad vietinių biudžetų sudarymo darbas nuo projektų paruošimo iki jų patvirtinimo vietinių Tarybų sesijose vidutiniškai užtrunka 5,5 mėnesio. Iš to laiko maždaug pusantro mėnesio sugaištama vietinio biudžeto projektui sudaryti (iki svarstymo vykdomajame komitete); apie mėnesį tęsiasi šių projektų parengtinis svarstymas Finansų ministerijoje; daugiau kaip mėnuo praeina, kol nustatoma galutinė vietinių biudžetų apimtis, kuri įjungžiama į respublikos valstybinio biudžeto projektą; beveik pusantro mėnesio trunka, kol vietinis biudžetas paruošiamas tvirtinti Darbo žmonių deputatų tarybos sesijai, kol patvirtinamas ir pateikiamas Finansų ministerijai. Antai rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų vietinių biudžetų 1967 metams sudarymo darbas tęsėsi nuo 1966 m. rugpiūčio 20 d. iki 1967 m. vasario 15 d., o 1968 metams — nuo 1967 m. rugpiūčio 1 d. iki 1968 m. sausio 15 d.

Kaip matome, vietinių biudžetų sudarymo darbas tęsiasi gana ilgai. Čia reikia pažymėti, kad V. Leninas, kalbėdamas net apie bendravalstybinio ūkinio plano artimiausiam laikotarpiui parengiamą, pabrėžė, kad tas planas turi būti sudarytas trumpiausiais terminais. Jis rašė: „Apskai-

¹ Straipsnyje nagrinėjama rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų biudžetų sudarymo klausimai.

čiuoti reikia iš pradžių, kad ir apytiksliai, pirmojo priartėjimo būdu, bet būtinai per trumpą laiką, per vieną, daugiausia per du mėnesius“ [2].

Ypač daug bereikalingo darbo tenka atlikti vietos finansų skyrių darbuotojams, sudarant vietinio biudžeto preliminarinį-pareiškininį projektą, kuris pateikiamas peržiūrėti Finansų ministerijai. Peržiūrint vietinių biudžetų projektus bei nustatant galutines jų apimtis, kurios turi būti įjungiamos į respublikos valstybinio biudžeto projektą (iki sušaukiant respublikos Aukščiausiosios Tarybos sesiją), gana įtemptai dirba daugelio Finansų ministerijos valdybų ir skyrių darbuotojai.

Vietinių biudžetų sudarymo darbo apimtį apibūdina panaudojamos biudžetinės dokumentacijos kiekis ir sudėtis. Biudžetinė dokumentacija yra: biudžeto projekto knygutė, patvirtinto biudžeto knygutė ir prie jos pridedama tinklo, etatų ir kontingentų knygutė. Vietinio biudžeto projekto knygutė paskutiniaisiais metais buvo 117 puslapių, kuriuose išdėstytos 76 lentelės. Autoriaus apskaičiavimu, į rajonų 1967 ir 1968 metų biudžeto projektų knygutes, įskaitant papildomas lenteles, buvo įrašyta 5041—7920 skaičių (nuo vieno iki 7 ženklų). Pavyzdžiui, į Telšių rajono 1967 metų biudžeto projekto knygutės lenteles įrašyta 6741 skaičius, Alytaus — 6581, Trakų — 6512, Ignalinos — 5081 ir t. t. Į Kapsuko rajono 1968 metų biudžeto projekto knygutės lenteles ir pridėtas prie jos papildomas formas įrašyta 7920 skaičių, Šilutės — 7749, Anykščių — 6557, Ignalinos — 6447 skaičiai [10]. Į biudžeto projekto knygutę įrašant reikalingus skaičius ranka, sugaištama dvi darbo dienos (o reikia užpildyti 3 knygutės egzempliorius).

Respublikinio pavaldumo miestuose yra žymiai daugiau vietinio pavaldumo įmonių bei biudžetinių švietimo, sveikatos apsaugos ir kitų įstaigų, todėl ir biudžeto projekto apimtis yra žymiai didesnė. Antai į Kauno miesto 1967 metų biudžeto projekto lenteles (302 mašinėle spausdinti puslapiai) buvo įrašyta 18072 skaičiai, į Klaipėdos miesto 1968 metų biudžeto projekto lenteles — 9276 skaičiai.

Biudžeto projekto knygutės lentelėse pateiktieji finansinių planų, išlaidų sąmatų ir apskaičiavimų prie jų duomenys yra analogiški numatytiesiems pačiose įmonėse ir įstaigose. Užpildomos tokios 4 skiltys: patikslintas planas; įvykdyta per 6 mėn; laukiama įvykdyti; plano projektas. Pateikiami labai detalūs duomenys. Pavyzdžiui, į suvestinę lentelę įrašoma atskaitymų į biudžetą iš butų-komunalinio ūkio pelno bei asignavimų šiam ūkiui sumą (du skaičiai); projekto knygutėje užpildoma 13 lentelių: komunalinio ūkio finansinis planas, atskirų įmonių (viešbučių, vandentiekio, kanalizacijos, kuro realizacijos, asenizacijos ir kt.) pagrindiniai rodikliai, savikainos ir pelno apskaičiavimai, tų įmonių apyvartinių lėšų normatyvai, pastovūs pasyvai ir detalus amortizacijos apskaičiavimas. Alytaus rajono biudžeto projekto knygutėje į šias lenteles įrašyti 997 skaičiai, Telšių — 942.

Įrašant į rajono biudžeto projekto suvestinę lentelę asignavimų švietimo įstaigoms sumą (vieną skaičių), tenka užpildyti net 16 lentelių, kurių pavadinimai tokie: išlaidų švietimo įstaigoms ir priemonėms finansuoti suvestinė; vaikų darželių išlaikymo išlaidos; mokyklų tinklo rodikliai; bendrojo lavinimo, darbo ir kaimo jaunimo mokyklų, mokyklų-internatų ir neakivaizdinių mokyklų bei skyrių išlaidos; darbo užmokesčio pedagoginiam personalui apskaičiavimas; pedagoginių normų vienai klasei apskaičiavimas; žinios apie mokyklų ir komplektų skaičių; darbo užmokesčio fondo apskaičiavimas administracijos-ūkio ir mokymo-pagalbiniam personalui; išlaidos internatams prie mokyklų; papildomos išlaidos prailgintos dienos mokykloms ir grupėms išlaikyti; išlaidos kitoms liaudies švietimo įstaigoms ir priemonėms; išlaidos septynmetėms muzikos ir meno

mokykloms; išlaidos kultūros įstaigoms; lėšų švietimo ir kultūros įstaigų kapitaliniam remontui apskaičiavimas. Į šias lenteles Alytaus rajono biudžeto 1967 metams projekte įrašyti 2734 skaičiai, Telšių — 2544.

Panagrinėsime vieną iš šių lentelių — „Darbo užmokesčio fondo apskaičiavimas administracijos ūkio ir mokymo-pagalbiniam personalui“ . Į šią lentelę įrašoma apie 1000 skaičių. Lentelėje yra 20 skilčių ir 93 eilutės. Skiltyse išdėstyta: patikslintas planas, projektas planuojamiems metams, etatinių vienetų skaičius (metų pradžioje, pabaigoje, vidutinis), vidutinė darbo užmokesčio norma mėnesiui bei metinis darbo užmokesčio fondas miesto ir atskirai kaimo mokykloms. Eilutėse išvardijami mokyklų (pradinių, aštuonmečių, vidurinių ir t. t.) etatai. Pavyzdžiui, išvardyti šie bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų etatai: direktoriai, jų pavaduotojai ir padėjėjai, vyresnieji pionierių vadovai, bibliotekininkai, sekretorės-mašininkės, staliai-elektromonteriai, laborantai, dirbtuvių meistrai, šaltkalviai-santechnikai, kūrikai, kitas aptarnaujantis personalas. Ši lentelė labai detali ir nepatogi. Analogiškos yra ir kitos biudžeto projekto knygutės lentelės.

Gana daug skaičių įrašoma į patvirtinto vietinio biudžeto bei įstaigų tinklo, etatų ir kontingentų knygutes, nes pateikiami labai smulkūs biudžeto pajamų ir išlaidų duomenys. Pavyzdžiui, į šią Vilniaus rajono vietinio biudžeto dokumentaciją įrašyta 1940 skaičių, iš jų 731 susideda iš 5—7 ženklų.

Dabar vietiniai biudžetai sudaromi dviem etapais. Pirmajame sudaromas preliminarinis-pareiškiminis rajono ar respublikinio pavaldumo miesto biudžeto projektas ir pateikiamas svarstyti Finansų ministerijai, o antrajame — jis patikslinamas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos pateiktus (prieš tvirtinant biudžetą vietinės Tarybos sesijai) kontrolinius skaičius. Šie projektų variantai skiriasi.

Ruošiant preliminarinį-pareiškiminį biudžeto projektą, vadovaujamasi rajono ar respublikinio pavaldumo miesto liaudies ūkio plano projekto planuojamiems metams rodikliais, kurie dažnai žymiai skiriasi nuo vėliau patvirtinamų to plano rodiklių. Be to, projektuojami šių biudžetų apimtys rodikliai visiškai nesiejami su respublikos valstybinio biudžeto resursais ir apimtimi, nustatytais TSRS valstybinio biudžeto. Šioje vietinių biudžetų projektų sudarymo stadijoje susieti jų apimtys rodiklius su respublikos valstybinio biudžeto resursais ir apimtimi nėra galimybės, nes tuo metu respublikos valstybinio biudžeto projektas dar svarstomas TSRS Finansų ministerijoje.

Antrasis vietinio biudžeto projekto variantas ruošiamas jau vadovaujantis respublikos Aukščiausiosios Tarybos patvirtinto biudžeto nustatytomis rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų biudžetų apimtimis ir atskaitymų nuo bendrasąjunginių pajamų ir mokesčių dydžiais.

Autorius sulygino dvejų metų (1967—1968) vietinių biudžetų preliminariniuose-pareiškiminiuose projektuose apskaičiuotas pajamų ir išlaidų sumas su vietinių Tarybų sesijų patvirtintų biudžetų sumomis [10—11]. Paaikškėjo, kad patvirtintų rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų biudžetų sumos žymiai skiriasi nuo biudžetų projektų.

Palyginus 7 miestų ir 6 rajonų 1967—1968 metams patvirtintų biudžetų suvestinės lentelės sumas su projektuose numatytomis sumomis, paaiškėjo, kad patvirtintosios pajamų ir išlaidų sumos žymiai skiriasi nuo numatytųjų projekte tiek bendrąją apimtimi, tiek pagal atskirus pajamų bei išlaidų straipsnius. Pavyzdžiui, 1967 metams patvirtintos biudžeto pajamų sumos buvo žymiai mažesnės, negu pateiktosios projekte: Vilniaus miesto — 14 mln. rb, arba 25,4%, Kauno miesto — 9,1 mln. rb, arba 23,2%, Palangos miesto — 0,5 mln. rb, arba 28,5%, Klaipėdos miesto —

2,6 mln. rb, arba 14,7%, Plungės rajono — 0,8 mln. rb, arba 17,7%, ir pan. Sios sumos, palyginus su projektu, buvo gerokai mažesnės ir 1968 metų biudžete, t. y. Vilniaus miesto biudžete — 15,4 mln. rb, arba 25,4%, Palangos miesto biudžete — 0,36 mln. rb, arba 18,2%, Klaipėdos miesto biudžete — 2,4 mln. rb, arba 10,2%, Tauragės rajono biudžete — 0,5 mln. rb, arba 11,2%, ir pan. Atitinkamai sumažėjo, palyginus su projektu, ir biudžetų išlaidų sumos. Tik kelių, ne pagrindinių, patvirtinto biudžeto pajamų šaltinių sumos (pavyzdžiui, pastatų mokesčio ir žemės rentos, įplaukų iš piniginės-daiktinės loterijos, valstybinės rinkliavos, atskaitymų iš valstybinio draudimo įmokų) sutapo su pateiktomis projekte. Tuo tarpu beveik visuose nagrinėtuose biudžetuose asignavimų sumos išlaidų dalyje neatitiko numatytųjų projektuose, išskyrus asignavimus kelių ūkiui (Kėdainių rajonas, 1967 m.) ir kinifikacijai (Ignalinos rajonas ir Palangos miestas, 1968 m.).

Iš pateiktų duomenų galima daryti išvadą, kad, apskaičiuojant rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų vietinių biudžetų apimtis, kurios įjungiamos į respublikos valstybinį biudžetą, į preliminariniuose-pareiškiminiuose biudžetų projektuose apskaičiuotas sumas Finansų ministerija neatsižvelgia, ir todėl tie projektai netenka prasmės, išskyrus formalią vietinių Tarybų teisę teikti savo projektus. Šio straipsnio autorius apie tai rašė žurnale «Советы депутатов трудящихся» [9].

Preliminariniais-pareiškiminiais projektais, ruošiant galutines vietinių biudžetų apimtis, negalima vadovautis dėl šių priežasčių: 1) sudarant biudžetų projektus, nebūna tikslių rajono (miesto) liaudies ūkio plano projekto rodiklių; 2) vietinių biudžetų apimtys juose apskaičiuotos, neatsižvelgiant į respublikos valstybinio biudžeto išteklius; 3) sudarant projektus, dar dažnai pasireiškia vietininkiškumo tendencijos, ir pajamos projektuose būna nerealiai sumažinamos, o išlaidos — padidinamos. Tuos nesklandumus galima pašalinti tik tobulinant vietinių biudžetų sudarymo darbą. Siekiant sumažinti vietinių finansų skyrių darbuotojų, taip pat vietinio pavaldumo įmonių ir įstaigų buhalterijų bei ekonomistų ir Finansų ministerijos darbuotojų sugaištamą biudžetiniame planavime laiką ir darbą, pirmiausia reikėtų atsisakyti sudarinėti sudarinti preliminarinį-pareiškiminį biudžeto projektą. Tuomet biudžeto projekto nebereiktų svarstyti dviem etapais. Finansų skyrius turėtų biudžeto projektą ruošti prieš svarstant jį vietinės Tarybos sesijai. Prieš sesiją, kaip ir dabar, projektą, be abejo, turėtų apsvarstyti Tarybos vykdomasis komitetas ir nuolatinė biudžeto-finansų komisija. Siekdama susieti vietinių biudžetų apimtis su respublikos valstybinio biudžeto ištekliais, kurie jam nustatomi TSRS valstybinio biudžeto, Finansų ministerija turėtų pateikti vykdomiesiems komitetams kontrolinius skaičius biudžetams sudaryti.

Ruošdama tokius kontrolinius skaičius, Finansų ministerija turėtų vadovautis gautais iš Valstybinės plano komisijos rajonų (miestų) liaudies ūkio vystymo planų projektais, taip pat ministerijų, žinybų ir miestų vykdomųjų komitetų apyskaitiniais, pirmiausia biudžeto įvykdymo apyskaitų, duomenimis ir su TSRS Finansų ministerija suderintais respublikos valstybinio biudžeto projekto kontroliniais skaičiais.

Su kontroliniais skaičiais Finansų ministerija vykdomuosius komitetus turėtų supažindinti prieš svarstant ir priimant respublikos valstybinio biudžeto projektą Lietuvos TSR Ministrų Taryboje.

Turėtų būti pranešami tik sustambinti pagrindinių biudžeto pajamų ir išlaidų (asignavimų) kontroliniai skaičiai — liaudies ūkiui, socialinėms-kultūrinėms priemonėms, valdymo išlaidoms finansuoti. Tuos skaičius paskirstyti ir detalizuoti turi vietinių Tarybų vykdomieji komitetai.

Tačiau, siekiant nepažeisti vietinių Darbo žmonių deputatų tarybų teisės nustatyti savo biudžetus (TSRS Konstitucijos 97 str., LTSR Konstitucijos 54 str.), reikėtų palikti toms taryboms pradinio pasiūlymo iniciatyvą. Rajonų ir respublikinio pavaldumo miestų vykdomieji komitetai (finansų skyriai) turėtų pateikti respublikos Finansų ministerijai paraiškas, kuriose nurodytų projektuojamas vietinių biudžetų apimtis. Tačiau paraiškoje turėtų būti pateikiamos tik pagrindinių biudžeto pozicijų sumos, t. y. nurodyta asignavimų liaudies ūkiui, socialinėms-kultūrinėms priemonėms, valdymui, numatomų įplaukų iš vietinių pajamų šaltinių, atskaitymų iš bendrasąjunginių pajamų ir valstybinių mokesčių bei perduotinių iš respublikinio biudžeto lėšų reikmė. Duomenis šiai paraiškai užpildyti finansų skyriai turėtų paimti iš biudžeto įstaigų sudaromų išlaidų sąmatų projektų bei vietinio pavaldumo žmonių finansinių planų projektų. Ir tik kai kuriuos duomenis (atskaitymų nuo bendrasąjunginių pajamų ir mokesčių, perduotinių iš respublikinio biudžeto lėšų, poreikio sumas) turės apskaičiuoti patys finansų skyriai. Todėl prie paraiškos neturėtų būti pridedami jokie apskaičiavimai. Tada paraiškoms sudaryti finansų skyriai sugaištų tik kelias dienas.

Gautas iš rajonų ir miestų finansų skyrių paraiškas apie numatomas vietinių biudžetų apimtis Finansų ministerija turėtų panaudoti paruoštų kontrolinių skaičių vietiniams biudžetams sudaryti teisingumui patikrinti, o esant reikalui,— jie gali būti panaudoti ir ruošiant kontrolinius skaičius.

Be to, siekiant sumažinti biudžetinės dokumentacijos apimtį bei palengvinti biudžetų planavimo darbą, reikėtų sustambinti biudžetinių asignavimų klasifikaciją. Dabar esančius 27 išlaidų straipsnius, juos jungiant, tikslinga sumažinti iki 8—10. Mūsų nuomone, biudžeto išlaidoms apskaičiuoti turėtų būti šie straipsniai: darbo užmokestis, administracijos-ūkiu išlaidos, kapitalinė statyba, kapitalinis remontas, mityba, stipendijos, įrengimų ir inventoriaus įsigijimas, valsybinė dotacija, kitos išlaidos.

Čia siūloma vietinių biudžetų sudarymo tvarka mūsų respublikoje buvo taikoma 1959—1960 metais. Biudžetai buvo sudaromi, vadovaujantis Finansų ministerijos duotais kontroliniais skaičiais; preliminariniai-pareiškininiai projektai nebuvo sudarinėjami. Šio straipsnio autorius apie tai rašė žurnale «Финансы СССР» [7]. Tokios vietinių biudžetų sudarymo tvarkos, lyginant su dabartine, svarbiausi pranašumai buvo šie: pirma,— šiam darbui buvo sugaištama maždaug dviem mėnesiais mažiau laiko, ir antra,— buvo mažesnė biudžetinės dokumentacijos apimtis ir apyvarta.

Autoriaus nuomone, 1959—1960 metais taikyta respublikoje vietinių biudžetų sudarymo tvarka buvo geresnė.

Autorius nepritaria nuomonei tų ekonomistų, kurie laiko geresne dabartinę vietinių biudžetų sudarymo tvarką. Pavyzdžiui, N. Venjaminovas teigia, kad galiojanti vietinių biudžetų sudarymo dviem etapais praktika turi didžiulę reikšmę tolesniam biudžetinio planavimo tobulinimui ir vietinių Tarybų biudžetinių teisių įgyvendinimui [8]. Su šiais motyvais negalima sutikti. Praktika rodo, kad vietinių biudžetų preliminarinis — pareiškininis projektas, kuriam sudaryti sugaištama daug laiko, praktiškai neturi reikšmės. Tuo tarpu vietinių Tarybų teisė pateikti savo projektą, kaip nurodyta aukščiau, yra tik formali, nes numatytieji skaičiai pakeičiami visu šimtu procentų. Vietiniai biudžetai tvirtinami tik po to, kai Finansų ministerija pateikia skaičius-duomenis apie apimtis biudžetų, įjungtų į respublikos valstybinio biudžeto projektą. Esant planingam ekonomikos vystymo pobūdžiui, finansinė politika yra centralizuota. Savaiame aišku, kad ir vietinių biudžetų apimtys turi priklausyti nuo TSRS valstybinio biudžeto ir atitinkamai nuo respublikos valstybinio biudžeto apimčių.

Leninas pranešime visos Rusijos Tarybų finansų skyrių atstovų suvažiavime 1918 m. gegužės 18 d. pasakė: „Aš esu už plačiausią vietinių tarybinių organizacijų autonomiją, bet kartu aš manau, jog tam, kad mūsų sąmoningo šalies pertvarkymo darbas būtų našus, yra reikalinga vieninga, griežtai nustatyta finansinė politika ir nurodymų vykdymas nuo viršaus ligi apačios“ [1].

Kontroliniai skaičiai vietiniams biudžetams sudaryti plačiai naudojami liaudies demokratijos šalyse. Mūsų nuomone, tai gana geras pavyzdys. Antai nuo 1958—1959 metų Bulgarijoje, Vengrijoje centriniai organai kontroliniais skaičiais nustato tik vietinių pajamų, dotacijos ir atskaitymų iš valstybinių pajamų apimtį ir vietinių valdžios organų pagrindines išlaidas bendromis sumomis, t. y. išlaidas valdymo aparatui išlaikyti, limitiniams kapitaliniams įdėjimams, socialinėms-kultūrinėms priemonėms ir liaudies ūkiui.

Smulkiau biudžeto lėšas šių svarbiausių straipsnių viduje, išskyrus valdymo išlaidas, paskirsto patys vietiniai valdžios organai. Lenkijoje centralizuota tvarka planuojamos tik valstybinio biudžeto dotacijų vietiniams biudžetams sumos, o visas kitas biudžeto pozicijas nustato patys vietiniai valdžios organai, remdamiesi liaudies ūkio plano užduotimis ir turimais finansiniais resursais [5].

Nemaža vertingų pasiūlymų biudžetiniam planavimui tobulinti pateikta mokslinėje ir specialioje ekonominėje literatūroje. Pavyzdžiui, D. Demčenkovas siūlo atsisakyti sudaryti preliminarinius-pareiškiminius vietinių biudžetų projektus [4]. Išnagrinėjus vietinių biudžetų sudarymo darbą mūsų respublikoje, matyti, kad tai teisingas pasiūlymas.

P. Vasiljevo ir N. Širkevič nuomone, tikslinga pirmajame biudžetinio planavimo etape pristatinti aukštesniems organams ne visą vietinio biudžeto projektą, o tik svarbiausius rodiklius: duomenis apie esantį biudžetinių įstaigų tinklą; duomenis apie esančius kontingentus ir etatus paskutinio apyskaitinio laikotarpio pabaigoje; papildomų, lyginant su einamaisiais metais, asignavimų poreikį naujoms biudžetinio tinklo įstaigoms išlaikyti arba įsteigti, taip pat veikiančiam tinklui išlaikyti; duomenis apie kapitalinius įdėjimus; žinias apie laukiamą biudžeto įvykdymą per metus; vietinio ūkio pajamų, kolūkių pajamų mokesčio ir žemės ūkio mokesčio įplaukų numatomo padidėjimo apskaičiavimus [6]. Mūsų nuomone, įgyvendinus šį pasiūlymą, vietinių biudžetų sudarymo darbas patobulėtų tik dalinai, t. y. sumažėtų vien biudžetinės dokumentacijos apimtis, bet vietiniai biudžetai būtų ir toliau sudarinėjami dviem etapais ir, ruošiant preliminarinį-pareiškiminį projektą, būtų sugaištama beveik tiek pat darbo laiko, kaip ir dabar.

Labai svarbus finansų skyrių darbas yra vietinių biudžetų planavimas. Todėl būtina ryžtingai šalinti šio darbo nesklandumus, ieškoti naujų, efektyvesnių ir kartu paprastesnių jo formų.

Vilniaus Valstybinis V. Kapsuko
universitetas
Finansų ir kredito katedra

Redakcinei kolegijai įteikta
1968 m. gruodžio mėn.

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СОСТАВЛЕНИЯ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

В. МЕЙДУНАС

Резюме

В статье анализируется существующий порядок составления местных бюджетов районов и городов республиканского подчинения. В результате изучения конкретных условий автор приходит к выводу, что этот

порядок имеет следующие недостатки: 1) на составление местных бюджетов затрачивается слишком много времени; 2) для бюджетной документации характерны слишком большой объем и детальность расчетов. Поэтому сокращается время, которое работники финансовых органов могли бы использовать для экономическо-контрольной работы.

Автор выявил, что суммы утвержденных бюджетов в значительной степени не соответствуют предусмотренным в проектах как в целом, так и по отдельным статьям доходов и расходов. Следовательно при установлении объемов местных бюджетов, включаемых в проект государственного бюджета, расчеты предварительных-заявочных проектов не принимаются во внимание, а, значит, составление таких проектов теряет свой смысл, а право местных Советов представлять Министерству финансов свои проекты становится формальностью. Автор писал об этом в журнале «Советы депутатов трудящихся» (1966 г., № 1). При установлении окончательных объемов местных бюджетов нельзя руководствоваться данными предварительно-заявочных проектов по следующим причинам: 1) проекты составляются тогда, когда еще нет более точных показателей проектов нархозпланов районов, городов; 2) в них не учитываются возможности роста местных бюджетов, ибо они не согласуются с ресурсами государственного бюджета республики; 3) проявляются местнические тенденции, поэтому в проекте доходы нереально преуменьшаются, а расходы завышаются.

С целью устранения вышеуказанных недостатков в составлении местных бюджетов, автор предлагает отказаться от первого этапа данной работы — составления предварительных-заявочных проектов. Таким образом, проект бюджета будет составлен один раз, непосредственно перед его утверждением. Чтобы местные Советы при утверждении своих бюджетов придерживались возможностей бюджета республики, Министерство финансов должно сообщить исполкомам контрольные цифры. В них должны отражаться только укрупненные суммы основных доходов бюджета и расходов на финансирование народного хозяйства, социально-культурных мероприятий, управления. Более подробное распределение и детализация этих цифр — неотъемлемое право исполкомов местных Советов. Кроме того, с целью сокращения объема бюджетной документации и упрощения работы по составлению бюджетов, предлагается укрупнить классификацию бюджетных расходов, а именно, вместо 27 статей установить не более 8—10.

Однако и при предлагаемом порядке составления местных бюджетов следует сохранить за местными Советами инициативу начального предложения — финансовые отделы исполкомов должны будут представлять в Министерство финансов заявки о проектируемых объемах местных бюджетов. В этих заявках следует указывать только суммы основных позиций бюджета: ассигнований на финансирование народного хозяйства, социально-культурных мероприятий и управления, поступлений от местных источников доходов, отчислений от общесоюзных доходов и налогов, потребность передачи средств из республиканского бюджета. Данные к заполнению заявки финансовые отделы смогут взять из проектов смет учреждений и финансовых планов предприятий. К заявке не должны прилагаться никакие дополнительные расчеты. На составление таких заявок финансовые отделы затратят только несколько дней.

Полученные заявки о проектируемых объемах местных бюджетов Министерство финансов сможет использовать для уточнения подготовленных контрольных цифр для составления местных бюджетов, а при необходимости, и при подготовке контрольных цифр.

Предлагаемый порядок составления местных бюджетов применялся в нашей республике в основном в 1959—1960 годах. Об этом опыте автор писал в журнале «Финансы СССР» (1960 г., № 10). Автор считает, что тот порядок вполне себя оправдал.

LITERATURA IR ŠALTINIAI

1. V. I. Leninas, Raštai, t. 27, Vilnius, 1954, p. 353.
2. V. I. Leninas, Raštai, t. 32, Vilnius, 1955, p. 347.
3. Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos Programa, Vilnius, 1961, p. 69.
4. В. С. Демченков, Местные бюджеты СССР, Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук, Москва, 1963, стр. 15.
5. Д. Бутаков, В. Бочкова, И. Щевель, Финансы стран народной демократии, Госфиниздат, 1959, стр. 184—185.
6. П. Васильев, Н. Ширкевич, Вопросы укрепления районных и сельских бюджетов, «Финансы СССР», 1959 г., № 12, стр. 45—46.
7. В. Мейдунас, Опыт составления местных бюджетов в Литовской ССР, «Финансы СССР», 1960 г., № 10, стр. 66—70.
8. Н. Вениаминов, Важный этап в развитии советского бюджетного законодательства. «Финансы СССР», 1961 г., № 7, стр. 31—32.
9. Р. Мекнонис, В. Мейдунас, Исполнение бюджета — дело творческое. «Советы депутатов трудящихся», 1966 г., № 1, стр. 30—31.
10. Biudžeto projekto knygutės: 1967 metams — Alytaus, Ignalinos, Klaipėdos, Plungės, Silalės, Telšių, Trakų, Zarasų rajonų ir Kauno miesto; 1968 metams — Anykščių, Ignalinos, Kapsuko, Klaipėdos, Silutės, Tauragės, Vilniaus rajonų, Klaipėdos ir Palangos miestų.
11. Rajonų ir miestų patvirtintų biudžetų 1967 ir 1968 metams knygutės.